

Sağlıklı Kentler Birliği 7. Toplantısı
“2020 Sağlık Politikaları Ve Yerel Seviyede Sağlığın Önemi”
22-23-24 Eylül 2011/Tepebaşı-Eskişehir

KENTLERDE YAŞAM KALİTESİNİ ARTTIRMAK İÇİN MEVCUT MEKANSAL VE SOSYAL DURUMUN SAĞLIKLAŞTIRILMASI: İZMİR, KARŞIYAKA ÖRNEĞİ

Araş. Gör. Güzde EKŞİOĞLU ÇETİNTAĞRA
D.E.Ü. Mimarlık Fakóltesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Giriş

- Bugün insan yaşantısını etkileyen birden çok değişkenin varlığı, sağlık koşullarının da çok çeşitli disiplinler tarafından ele alınmasını gerektirmiştir.
- Dolayısıyla Dünya Sağlık Örgütü'nün de üzerinde durduğu gibi sağlık yalnızca hastalıklardan uzak olma durumu değil, bir bütün olarak düşünülmesi gereken ve insan yaşantısının fiziki, zihni ve sosyal boyutlarını ilgilendiren bir olgu olmuştur.
- Bu ise zaten insan yaşantısının birçok değişkenden etkilenmesinden dolayı birden çok disiplinle ortak çalışması gereken planlamanın da konu ile ilgilenmesini ve sağlıksız koşulları elimine etmesini gerektirmiştir.

Giriş

- Kentlerde oluşan sağlıksız yaşantının düzenlenmesi için kentlerin sağlıklı olması gerektiği üzerinde duran DSÖ, sağlıklı kent kavramını geliştirmiştir.
- Sağlıklı kent; kentteki önemli değerleri yenilemek ve yeniden mekanlar yaratmak; kentin ulaşımında, konut alanlarında, yeşil alanlarda yeni, iyi fiziksel alanlar oluşturmak; sosyal bütünleşmeyi sağlamak; sağlık tesislerine ulaşılabilirliği sağlamak ve yaşam imkanları yaratmak olarak tarif edilebilir.
- Burada anlaşılması gereken sağlıklı ve yaşanabilir bir kent yolunda gerekli yapısal değişiklikleri ve süreci başlatan ve çalışmalarını bu amaç doğrultusunda yürüten kent olmalıdır².
- Bu ise sağlıklı kentler kavramıyla *yaşam kalitesi* kavramının birlikte değerlendirilmesini gerektirmiştir. Özetle, sağlıklı kent, kentlinin yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen bir dizi aracı içermektedir.

Yaşam Kalitesi, Sağlıklı Kent ve Şehir Planlama

- Şehir planlama, şehrin sosyal, fiziksel ve ekonomik yapısına etkidiğinden sağlık ve yaşam kalitesini artırmada anahtar bir role sahiptir⁷.
- Yaşam kalitesi kavramının tek ve stabil bir anlamı olmasa da küreselleşmeyle birlikte günlük hayatta sıklıkla kullanılan bir kavrama dönüşmesi de mutlaktır.
- Tekeli⁶ küreselleşmenin bu etkisini, “bir ülkede yaşayanların kaderinin o ülkede alınan kararlardan çok dünyanın herhangi bir yerinde alınan kararlarla belirlenmeye başlaması” olarak ifade etmektedir.
- Dolayısıyla artık ülkelerde ulusal kalkınma amacı değil, birey-insan merkezli amaçlar söz konusudur. Bu durum yaşam kalitesi kavramının ekonomi, sağlık ve kentleşme politikalarına kadar yaygınlaşmasını sağlamıştır.

Yaşam Kalitesi, Sağlıklı Kent ve Şehir Planlama

- Yaşam kalitesi kavramının yaygınlaşması, yasal alanlarda da odak haline gelmiştir. Birçok uluslararası ve ulusal kurum politikalarında yaşam kalitesi vurgulaması yapılmaktadır.
- Evrensel İnsan Hakları Bildirgesinde her insanın yeterli yaşam standardına sahip olma hakkının bulunduğu belirtilmiştir. Kimi deklarasyon ve bildirgelerde buna ek olarak yaşam kalitesini geliştirmenin yanında onurlu yaşam hakkının da gerçekleştirilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur.
- Dolayısıyla insan hakları kavramı, yaşam kalitesi olgusu ile somutlaşmış ve pratiğe geçilmesini sağlamıştır.
- Bu durum Avrupa Kentsel Şartının ve Habitat Gündeminde Herkes İçin Sağlık ilkesinin benimsenmesiyle kentsel mekanda da kendisini göstermektedir. Bu ise *Sağlıklı Kent* kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Yaşam Kalitesi, Sağlıklı Kent ve Şehir Planlama

- Tekeli⁶ yaşam kalitesi kavramının sağlığın da merkezi olduğunu ve bir kişinin olumlu bir yaşam kalitesinden söz edilebilmesi için o kişinin sağlıklı olması ön koşulunun gerekli olduğunu söylemektedir.
- DSÖ'nün sağlık kavramını 'kişinin fiziki, zihni ve sosyal tam iyilik hali' olarak kavramsallaştırmasıyla, yaşamın her boyutunun ele alınması gerektiği dolayısıyla birçok disiplinin konuda çalışması gerekliliği ortaya çıkmıştır.
- Bu durum *sağlıklı kent* kavramını oluşturmuş ve bu kavramın temelinde *yaşam kalitesi* olduğunu ortaya koymuştur.

Yaşam Kalitesi, Sağlıklı Kent ve Şehir Planlama

□ *Sağlıklı kent,*

ekonomistlere göre kentteki önemli değerleri yenilemek ve yeni mekanlar yaratmak;

kent plancılarına göre kent ulaşımında, konut alanlarında, yeşil alanlarda, yeni ve iyi fiziksel karakterler yaratmak;

sosyologlara göre sosyal bütünleşmeyi geliştirmek;
eğitimcilere göre toplumun gelişmesine olanak sağlamak ve

sağlık koruma plancılarına göre ise hastanelere ve sağlık servislerine yüksek düzeyde ulaşılabilirliği sağlamak olarak ifadenir².

Yaşam Kalitesi, Sağlıklı Kent ve Şehir Planlama

- Bir başka tanıma göre sağlıklı kent, sağlık konusunda bilinçli olan ve sağlığı iyileştirme çabası gösteren kenttir.
- Aktif yaşam ile desteklenen sağlıklı kentler, yapay ve sosyal çevrelerde sürekli olarak fırsat oluşturup geliştiren, tüm sakinlerinin günlük hayatta fiziksel bakımdan aktif olmasını sağlama
- k için toplumsal kaynaklarını genişleten kenttir³. Tüm bu tanımlamalar bütünüyle sağlıklı kenti tarif etmektedir, bu ise sağlıklı kent projelerinin çok disiplinli bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bunlardan birisi ve de en geniş kapsamlı olanı şehir planlamadır.
- Dolayısıyla şehir plancıları da önemli bir rol üstlenmektedir.

Yaşam Kalitesi, Sağlıklı Kent ve Şehir Planlama

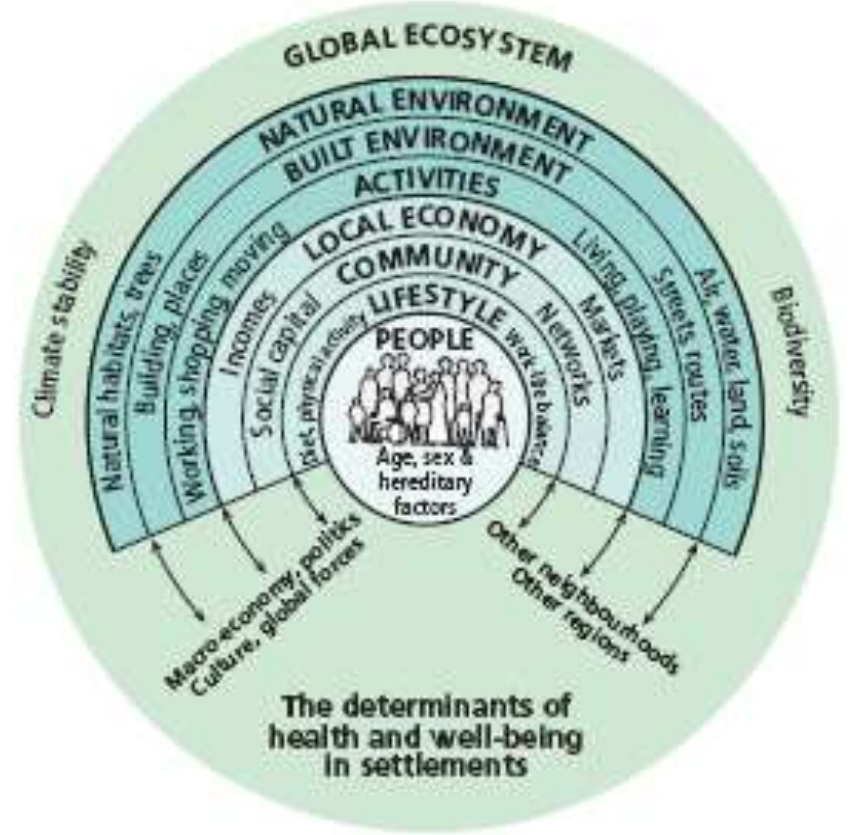
- Sağlıklı kentin niteliklerini şu şekilde sıralamaktadır⁷:
 - (1) yüksek kalitede temiz ve güvenli bir fiziki çevre;
 - (2) uzun vadede sürdürülebilir istikrarlı bir ekosistem;
 - (3) güçlü, karşılıklı olarak destekleyici ve istismarcı olmayan bir toplum;
 - (4) hayatları ve esenliklerini etkileyecek kararlara katılımcı ve bu kararları kontrol eden bir toplum;
 - (5) şehrin tüm insanları için temel ihtiyaçların karşılanması;
 - (6) farklı deneyim ve kaynaklara erişim ile farklı ilişkiler, etkileşimler ve haberleşme imkanı şansı;
 - (7) çok yönlü, canlı ve yenilikçi bir şehir ekonomisi;
 - (8) geçmiş ile şehir sakinlerinin kültürel ve biyolojik mirası ile diğer grup ve bireyler ile bağların azaltılmaması;
 - (9) bahsi geçen karakteristikler ile uyumlu ve bu karakteristikleri güçlendirecek bir yaklaşım;
 - (10) herkesin kullanabileceği optimum seviyede kamu ve sağlığı ve tıbbi hizmetler; ve
 - (11) yüksek bir sağlık statüsü.”

Yaşam Kalitesi, Sağlıklı Kent ve Şehir Planlama

- Sağlıklı kentler projesine göre sağlıklı bir kentin plancılar için 12 hedefi bulunmaktadır⁷. Bu hedefler:
 - (1) sağlıklı bir yaşam tarzı,
 - (2) sosyal birlik,
 - (3) konut kalitesi,
 - (4) iş,
 - (5) ulaşılabilirlik,
 - (6) beslenme,
 - (7) emniyet,
 - (8) eşitlik,
 - (9) hava kalitesi,
 - (10) su ve kanalizasyon,
 - (11) toprak ve katı atıklar ve (12) global iklimdir.
- Tüm bu hedefler de sağlıklı bir kentin ancak sağlıklı bir şehir planı ile gerçekleşebileceğini dolayısıyla yerel yönetimlerin bu konularda eş güdümlü olarak ilerlemesi gerektiğini göstermektedir.

Dünyada Sağlıklı Şehir Planı Olgusu

- Bir şehrin sağlıklı olabilmesi⁹ için yerel düzeyde doğal çevrenin (habitat, su, hava, vb), yapılı çevrenin (binalar, mekanlar, sokaklar, vb), aktivitelerin (çalışma, alışveriş, yaşam, oyun, vb), yerel ekonominin, toplumun, yaşam tarzının ve son olarak insanların top yekun sağlıklı olması gerekmektedir.
- Günümüzde birçok gelişmiş ülke şehri hiyerarşinin büyük bir kısmını sağlıklılaştırmıştır ve geriye kalan birey sağlığı üzerine çalışmalar yapmaktadır.
- Örneğin birçok sağlıklı şehir, günümüzde bireysel sağlık için olumlu olduğu defalarca kanıtlanmış olan fiziksel aktivitenin kentlerdeki olanaklarını artırmak ve bireyleri aktiviteye teşvik etmek amaçlı çalışmalara yoğunlaşmaktadır.



Dünyada Sağlıklı Şehir Planı Olgusu

- Avrupa Sağlıklı Şehir Ağı'nda yer alan şehirlerde aktif yaşam olanaklarına bakıldığında, görsel çekiciliği arttırma, sosyal kaynaşmayı kuvvetlendirme, daha sürdürülebilir ulaşım sistemlerini oluşturma ve halk sağlığı alanında eşitsizliği azaltma gibi önlemlerin, kent planlama ile yapılabileceği görülmektedir.
- Avrupa Sağlıklı Şehir Ağı'ndaki kentlerde yapılan diğer faaliyetler ise yetişkin ve çocuklarda obeziteyi azaltmak için yürüme ve bisiklet kullanmayı özendirmek amacıyla fiziksel ve sosyal çevreyi hedefleyen eylemlere vurgu yapmaktır.
- Kentlerde aktif yaşam eylemlerinin gerçekleşebilmesi için fiziksel çevrelerde (arsa kullanım biçimleri, ulaşım sistemleri, kentsel tasarım, yeşil alanlar, vb) ve sosyal çevrelerde (gelir, eşitlik, kültürel ve sosyal destekler) uzun vadeli politika ve programlar, kısa vadeli olarak da planlar, altyapı stratejileri ve iletişim konusunda geliştirmeler yapmaktadır³.

Türkiye'de Sağlıklı Şehir Planı Olgusu

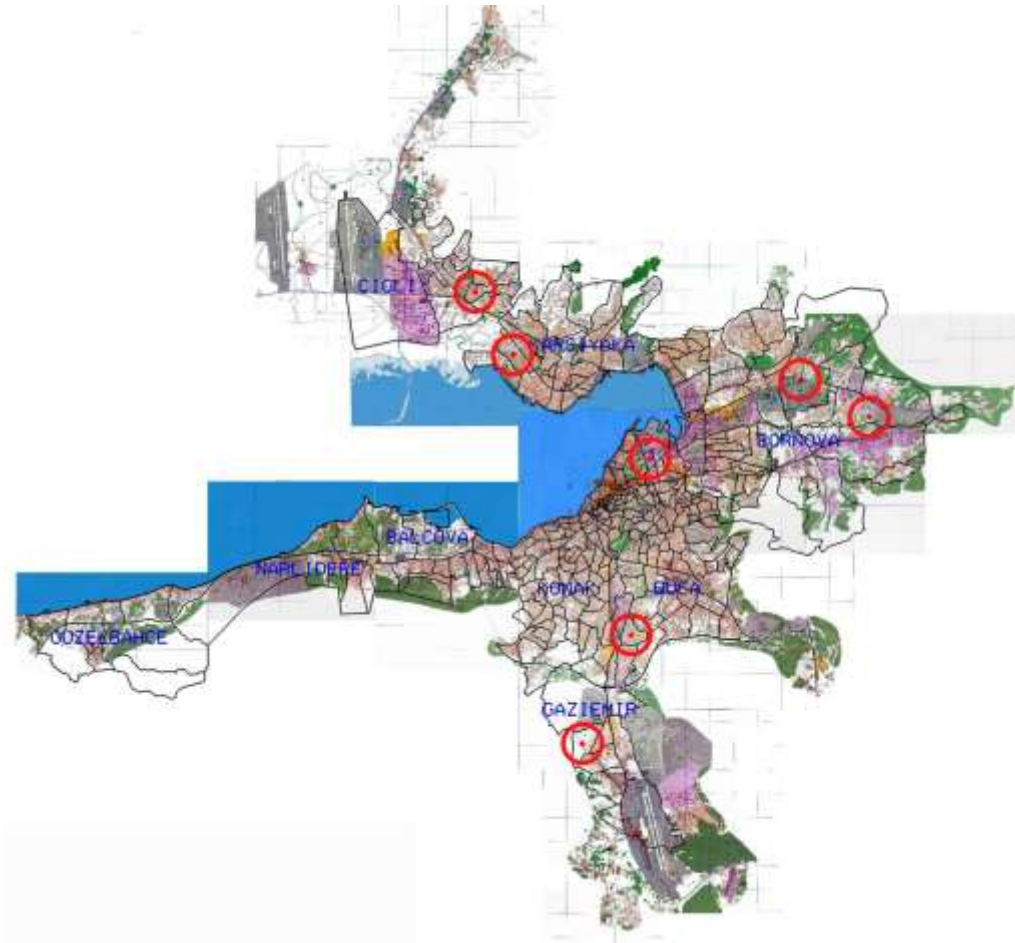
- Türkiye'de toplam 41 adet il ve ilçe sağlıklı kentler birliğine üyedir (www.skb.org.tr/uyelerimiz/ alınma tarihi: 21.05.2011).
- Üye belediyelerin sundukları faaliyet raporlarına göre genellikle ana başlıklar sağlıklı yaşlanma, sağlık etki değerlendirmesi, fiziksel aktivite / aktif yaşam ve sağlıklı şehir planı şeklindedir. Bu başlık altında belediyeler genellikle, bisiklet yollarını, yürüyüş parkurları, çocuk eğlence merkezleri, parklar ve spor alanlarını arttırma gibi faaliyetlerde bulunmaktadır.
- Ancak görüldüğü üzere fiziksel aktivite yalnız boş zaman aktivitesi olarak ele alınmış, diğer türler üzerinde bir faaliyet yapılmamıştır.
- Kısacası Türkiye'de gelişmiş ülke kentlerinin aksine fiziksel aktiviteye değil, daha öncelikli görülen yapılı çevre sağlıklılaştırmalarına yönelik faaliyetler sürdürülmektedir.
- Bunların birçoğu sağlıksız ve tehlikeli yapılaşma alanlarına yağılan kentsel yenileme faaliyetleridir. Kentsel yenileme faaliyetleri ile birlikte sosyal yapıda da değişiklikler meydana gelmektedir.
- Bu durum yaşam kalitesini artırmak amaçlı olsa da kimi çelişkiler meydana getirebilmektedir.

Türkiye’de Sağlıklı Şehir Planı Olgusu

- Türkiye’de yapılı çevreye yönelik sağlıklaştırma çalışmaları amacıyla kentsel yenileme aracı kullanılmaktadır. Özellikle konut alanlarında yapılan bu yenileme çalışmaları büyük çelişkiler ve sorunlara neden olmaktadır. Ancak yine de mekanın sağlıklaştırılması amacıyla yerel yönetimler kentsel yenileme projelerine başvurmaktadır.
- Bu çalışmada da İzmir ili Karşıyaka ilçesinde farklılaşan sosyo-ekonomik nüfus gruplarının yaşadığı konut alanlarındaki sağlıklaştırma olanaklarını tartışmayı amaçlamaktadır.
- Bu kapsamda (1) İzmir’in en eski Roman yerleşmelerinden birisi olan Örnekköy mahallesindeki sağlıklı yaşam koşulları ve (2) İzmir’de görece daha modern bir yapılaşmaya sahip olan ancak deprem riski açısından tehlike yaratan mekanlardaki yapısal sorunlar tartışılacaktır.

Örnekköy Mahallesiinde Sağlıklaştırma

- İzmir'in 1873 yılında yapılan nüfus sayımlarına göre ilk defa kişilerin etnik kökenlerine göre kategorileştirilme başlamıştır. Ancak bu zamandan öncesine dair net bir nüfus bilgisi bulunmamasına rağmen Roman vatandaşların İzmir'in nüfusuna bir payları olduğu bilinmektedir. Öyle ki İzmir'in kimi mahalleleri Roman vatandaşların yerleştiği mahalleler olarak bilinmektedir. Bu mahalleler, Buca, Bornova, Gaziemir, Karşıyaka, Çiğli ve Konak ilçelerinde yoğunlaşmaktadır⁵.
- Örnekköy Mahallesi, Karşıyaka'nın ulaşım aksları Anadolu Caddesi, Çevre yolu ve Yeni Girne Bulvarı arasında konumlanmış olup içerisinde Roman vatandaşların da yerleştiği bir alanı kapsamaktadır. Söz konusu alan İzmir'deki en eski Roman yerleşimlerinden biridir.



Örnekköy Mahallesiinde Sağlıklaştırma

- Bölgenin planlama geçmişine bakıldığında ilk 1/1000 ölçekli uygulama imar planı 02.10.1987 tarihinde onandığı görülmektedir.
- Bu plan imar ıslah parselleri üzerine yapılmış olup B-3 yapı nizamlı imar adalarından oluşmuştur.
- Daha sonra bölgede imar planı revizyonuna gidilmiş 04.01.1999 tarihinde onaylanan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı kapsamında hazırlanan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı 26.07.2000 tarihinde onaylanmıştır.
- Bu tarihten günümüze kadar imar planı hayata geçmemiş, uygulamalarda zorluklar yaşandığı gözlenmiştir. Bu nedenle yerel yönetim kitle tasdikli imar planında fiziksel düzenlemelere gidilmesi zorunluluk haline geldiğini belirtmektedir.



Örnekköy Mahallesiinde Sağlıklaştırma

- Karşıyaka'da Örnekköy mahallesi İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce 1/25000 ölçekli İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı Revizyonu'nda kentsel yenileme alanı olarak belirlenmiştir. Bu sebeple yerel yönetim bir kentsel dönüşüm projesi için çalışmalar yürütmektedir.
- Karşıyaka belediyesinden alınan verilere göre Örnekköy Mahallesi'nde bölgede yaşayan vatandaşların en büyük sorununun işsizlik ve eğitim olduğu gözlenmektedir.
- Genelde mekanda yaşayan insanlar geçimlerini şehrin her yerinden hurda, çöp ve kağıt toplayarak kazanarak yapmaktadırlar.
- Bu durum alan içinde çöp ve hurda yığınlarının birikimine de neden olarak sağlıksız koşullar doğurmaktadır. Özellikle Ahırkuyu deresi kenarında öbekler halinde çöp yığınları yer almakta ve hemen hemen her evin önünde hurda arabaları bulunmaktadır.
- Aşırı kalabalık evler içerisinde yoksulluk şartlarında barınmaya çalışan insanların yaşamakta olduğu alanın hızlı bir şekilde yıpranmakta olduğu gözlenmektedir.

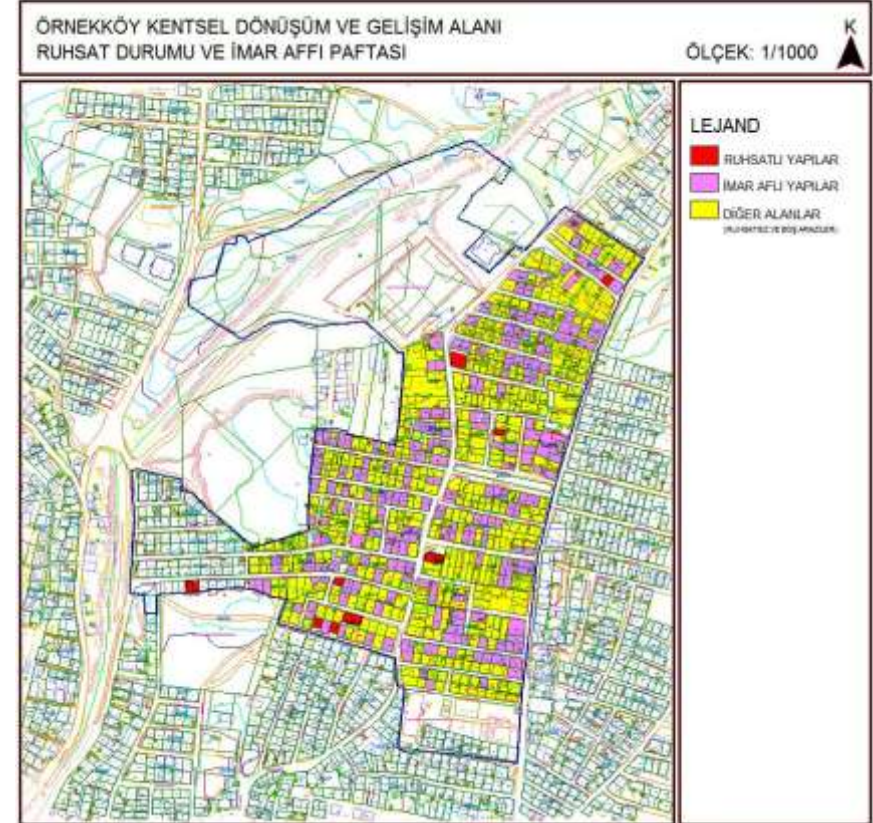
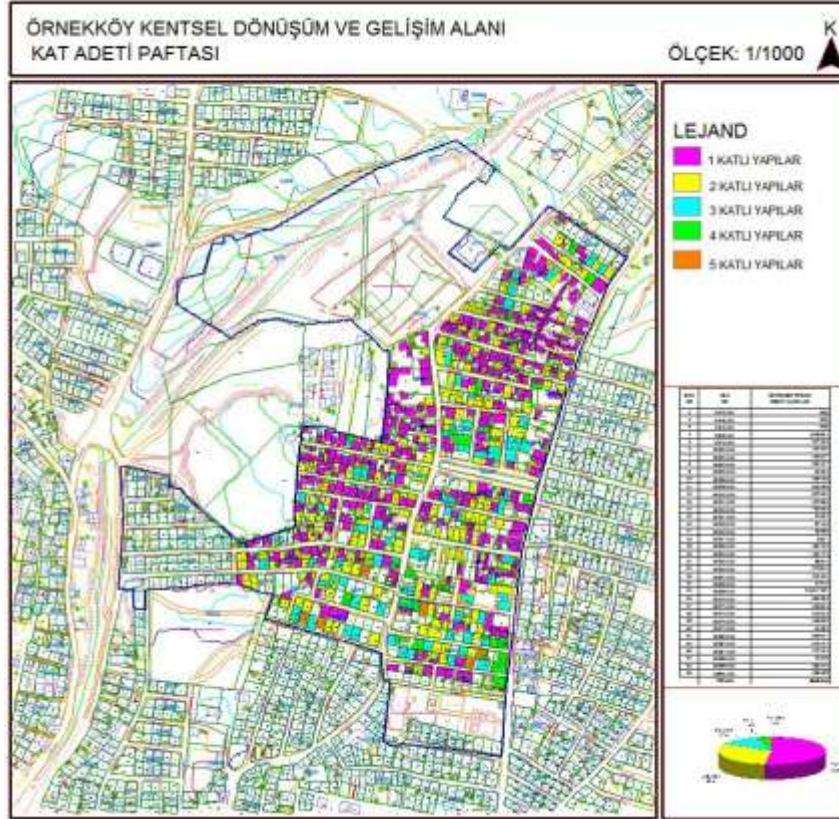
Örnekköy Mahallesinde Sağlıklaştırma



Örnekköy Mahallesiinde Sağlıklaştırma

- Alanda kat durumu ve ruhsat durumlarına bakıldığında alanın yarısından fazlasının tek katlı yapılardan oluştuğu gözlenmektedir.
- Çok az sayıda 4 ve 5 katlı yapıların bulunmaktadır. Bu durum Romanların kültürel yapısından kaynaklanabileceği gibi ekonomik durumlarından da oluşmuş olabilir.
- Ruhsat durumuna bakıldığında alanın neredeyse tamamı ruhsatsız yapılardan oluşmaktadır.

Örnekköy Mahallesiinde Sağlıklaştırma



Örnekköy Mahallesiinde Sağlıklaştırma

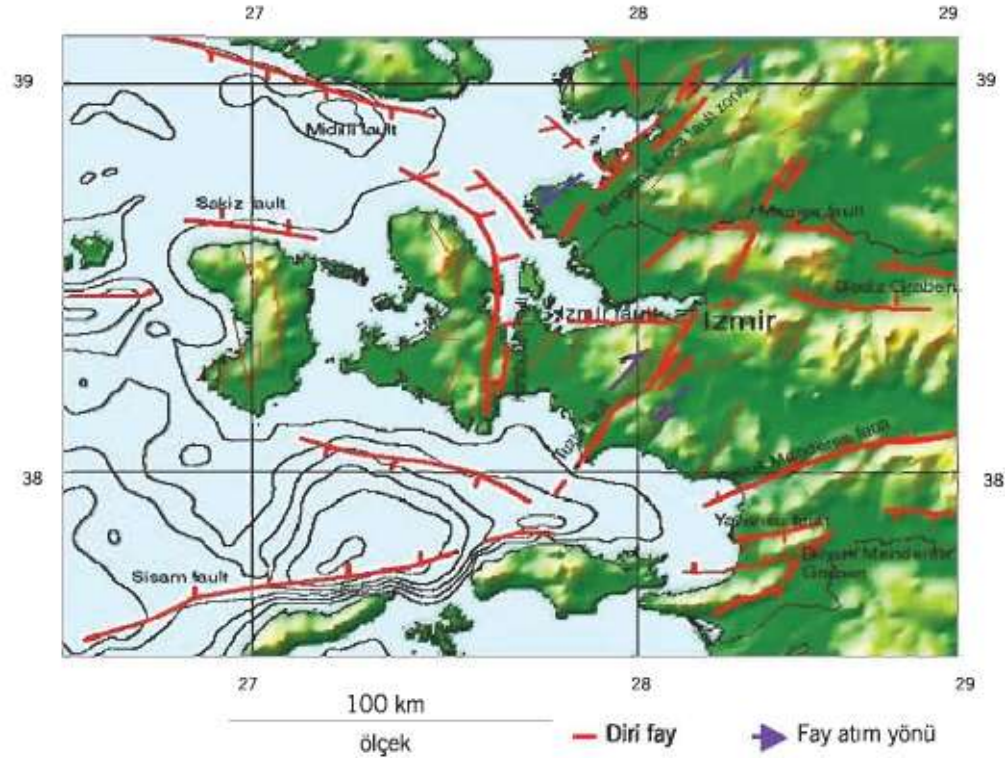
- Söz konusu alanda yaşayan insanların sosyal, ekonomik ve fiziki şartlarını düzeltmek için yerel yönetimin başlattığı yenileme çalışmaları, alanda yaşayan Roman vatandaşların kültürel yaşam tarzlarına müdahaleyi minimuma indirmeye çalışmaktadır.
- Buna göre yenileme çalışması sonucunda yapılacak konutların düşük katlı olması ve bir iç avluya açılması gibi kriterlere uygun olması amaçlanmıştır.
- Ayrıca sokak yaşantısının kentsel mekandaki baskınlığı, yenileme sonrasında da devam etmesi gereken bir durum olduğu için ada içi ortak alanlar tasarlanması öngörülmüştür.
- Konut giderlerinin minimize edilmesi için ise güneş pili kullanılması ve dolayısıyla tüketilen enerji için daha ödenebilir fiyatların oluşturulması hedeflenmiştir.

Örnekköy Mahallesiinde Sağlıklaştırma

- Alanda yaşayanların sosyal durumlarına bakıldığında, çok düşük ücretlerle çok sağlıksız işlerde çalıştıkları, dolayısıyla ekonomik durumun, ortalamanın çok altında olduğu ve kişilerin *kaliteli ve onurlu* bir yaşam süremedikleri görülmektedir.
- Ancak bu durum kişilerin standart apartman konutlarında, kendi kültürlerinden soyut iş alanlarında çalışmalarını gerektirmemekte, özellikle de bu durumdan kaçınılması gerekmektedir.
- Yerel yönetim bu durumu gidermek için gençlere meslek edindirebilmek amacıyla el becerileri, müzik, dans konularında eğitim alabilecekleri mahalle geliştirme merkezini hayata geçirmek ve yine alan içinde kendi kültürlerini ve becerilerini yansıtabilecekleri hediyelik eşya satış dükkanlarınının yer alması hedeflemektedir.

Alaybey Mahallesiinde Sağlıklaştırma

- 1999 yılında meydana gelen depremden sonra birçok mekan düzenleme disiplini uygulamalarını gözden geçirmiştir.
- Bu sebeple depreme yönelik araştırma ve uygulamalarda artış olmuştur.
- Bunlardan bir kısmı da birinci derece deprem bölgesi olan İzmir için yapılmaktadır.



Alaybey Mahallesinde Sağlıklaştırma

- İzmir'in kritik durumu İzmir Valiliğini de harekete geçirmiş ve görevlendirilen kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan inşaat mühendislerinden Deprem Riski Açısından İzmir'deki Üç Pilot Bölgede Yapı Stokunun Değerlendirilmesi alışması'nın yapılması istenmiştir.
- Özellikle Alaybey bölgesinde inşaat kalitesi çok düşük konut sayısının yüksek olmasından dolayı yerel yönetim de bir kentsel yenileme projesi için çalışmalara başlamıştır.
- Çalışma alanı Alaybey, Tersane ve Tuna mahallelerini kapsayan 34.8 hektarlık bir alanda yapılmaktadır. Mevcut nüfus 17064 kişi, hane sayısı ise 6825 kişidir. Brüt 490.345 ki/ha; net 718,499 ki/ha yoğunluktadır. Alanda 121'i ruhsatsız toplam 1281 bina bulunmaktadır.

Alaybey Mahallesinde Sağlıklaştırma

- Alaybey, Tersane Bölgesi Karşıyaka'nın yani Kordelya'nın başlangıcında yer almış en eski bölgelerindedir.
- 1890'lı yıllardan sonra bu bölgede yerleşime başlanmıştır.
- Bölgede bu dönemde 1-2 katlı bahçeli evler şeklinde olan doku; 1960'lı yıllardan sonra başlayan apartmanlaşma sürecinde yoğun, donatısız, sağlıksız bir dokuya dönüşmüştür.



Alaybey Mahallesinde Sağlıklaştırma

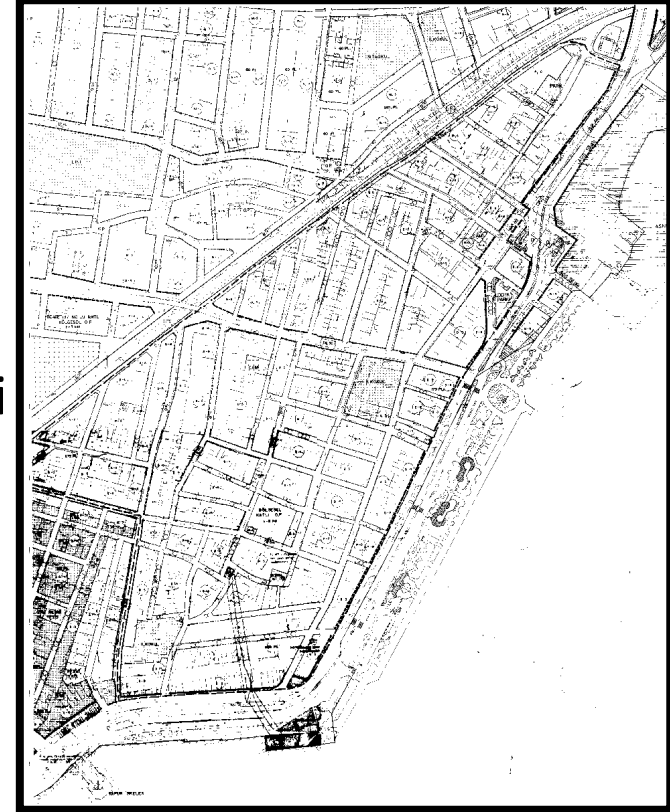
- Bölgede yaşıayan nüfusa bakıldığında Alaybey mahallesinde 7260; Tersane mahallesinde 7164 ve Tuna mahallesinde 3127 kişı bulunmaktadır.
- Tüm bu nüfus, aslında bir deprem anında büyük bir tehlike içinde kalacaktır. Bunun nedeni bu nüfusun yaşadığı binaların yapı kalitesi ölçümünde gözlenmiştir.
- İzmir Afet Riskini azaltma eylem planı çalışmaları kapsamında İzmir ili için seçilen 3 pilot bölgeden biri olan Alaybey'de, İzmir İnşaat Mühendisleri Odası tarafından bina taramaları 2009 yılında yapılmıştır.
- Taranan ve yaşı belirlenebilen betonarme taşıyıcılı 218 adet binanın ortalama yaşı 29,13 olarak bulunmuştur.
- Bölgede taranan 259 binadan %55'inin inşaat kalitesinin zayıf (144 adet), %41'inin orta (105 adet) ve %4'ünün iyi (10adet) olduğu sonucuna varılmıştır.
- Bölgede bulunan binaların yalnız %4'ünün iyi durumda olması, bir afet durumunda bölgede yaşanabilecek olumsuz koşulların boyutunun ne denli büyük olduğunu gözler önüne sermektedir.

Alaybey Mahallesiinde Sağlıklaştırma



Alaybey Mahallesiinde Sağlıklaştırma

- Karşıyaka Belediyesi'nce bu çalışmanın sonrasında olası afetin doğuracağı risklere karşı afet zararlarının en aza indirilmesine yönelik Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, İnşaat Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası gibi birçok kurum ve kuruluşla yazılı irtibata geçilerek işbirliği talep edilmiştir.
- Bu bağlamda Alaybey, Tersane, Tuna ve Donanmacı Mahallelerini kapsayan yaklaşık 45 hektarlık alanda hak sahipliği, bina kalitesi, ruhsat durumu gibi analiz çalışmalarına için İnşaat Mühendisleri Odası ile Belediye arasında protokol imzalanmıştır.



Sonuç ve Değerlendirme

- Herkes İçin Sağlık hareketinin çıkışı, yaşam kalitesini artırmaya yöneliktir ve şehir planlama bunu uygulayabilecek önemli bir araçtır.
- Ülkemizde yaşam kalitesini artırarak sağlıklı yerleşimler vadeden birçok yerel yönetim öncelikle yapılı evre koşullarını sağlıklaştırmaya yönelmektedir. Bunun nedeni Türkiye'nin gelişmekte olan bir ülke olması ve mekansal çelişkileri gideremediğinden mekanda birçok çarpık düzenin sregelmesidir.
- Ancak zellikle Avrupa'da kentler, artık sağlıklı bir şehrin, aktif bir şehir olabileceğini öne sürmekte ve uygulamalarını bu yönde yapmaktadır.
- Türkiye'de her ne kadar yapılı vrenin sorunları oldukça büyük olsa da bu sorunları gidermeye yönelik faaliyetlerde "aktif yaşam" ilkesinin benimsenmesi gerekmektedir.
- Ancak birçok belediye kent sağlık profillerinde henüz aktif yaşamı teşvik edici uygulamalarından bahsedememektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

- Bu çalışmada da sağlıklı kent planının önemli bir parçası olan / olmak zorunda kalan kentsel yenileme projelerinden bahsedilmiştir.
- Kentsel yenileme genellikle ülkemizde dönüşüm projeleri üzerinden yapılmaktadır. Ancak oldukça eleştirilen birçok uygulama yapılmakta ve mekanı sağlıklılaştırma adı altında rant odaklı planlar yapılmaktadır.
- Bu sorunun önüne geçebilmek için dönüşüm alanında yaşamlarını sürdüren kişiler ile kapsamlı çalışmalar yapılarak öncelikle katılımlı bir kentsel tasarım süreci tasarlanmalıdır.
- Ataöv ve Osman¹ bunu gerçekleştirebilmek için kentsel dönüşümün planlanması gerektiğini söylemektedir. Bunun için ilgi sahibi analizleri, ilgi sahipleri ile bilişsel haritaların oluşturulması ve elde edinilen bilgilerin tüm ilgi sahipleri ile paylaşılarak değerlendirilmesi ve buna göre kentsel dönüşüm vizyonu, stratejileri, öncelikli projeleri saptanmalı ve detaylandırılmalıdır.
- Ancak Türkiye'de böyle bir katılımçılık uygulanmamaktadır. Dolayısıyla kentsel dönüşüm projeleri rant amaçlı mekan düzenlemeleri olarak kalmakta, yerel niteliklerini yitiren yaşayanlar ise barınamayacakları alanlara taşınmaktadır.
- Bu sebeple yerel yönetimlerin onurlu ve kaliteli bir yaşamı tüm vatandaşlarına sağlaması ve bu tür kentsel dönüşüm uygulamalarından vazgeçilmesi gerekmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

- Kentsel dönüşümle elde edilmek istenen yaşam kalitesini artırıcı çevrelerin oluşturulması, yalnızca iyi yollar, sağlam binalar vb değişimler ile gerçekleşmemektedir.
- Yapılan bir çalışmada yaşam kalitesi ölçümünün yapılabilmesi için konut, toplu taşıma ve ulaşım, konut çevresi, makro ve mikro çevreden memnuniyet, makro ve mikro çevrede sosyal bağlılık, rekreasyonel yürüyüş, fiziksel aktivite ve sağlık⁸ gibi konulara odaklanarak mekana dair düzenlemeler yapılmalıdır.
- Dolayısıyla tam anlamda sağlıklı olabilmek için yaşam kalitesinin belli bir düzeye çekilmesi bunu yaparken de bu önemli konuların atlanmaması gerekmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

- *Sonuç olarak*, ülkemizde yapılı çevredeki sağlıksız koşullar yerel yönetimlerce kentsel yenileme araçları ile çözülmeye çalışılmaktadır.
- Ancak kentsel yenileme araçlarının çelişkilerinin giderilmemesi, sağlıksız koşulların her daim hüküm sürmesine neden olacaktır.
- Bu sebeple katılımcı bir dönüşüm süreci yaşamak gerekmektedir.
- Yapılı çevrenin sağlıklaştırılmasının ivedilikle gerçekleşmesi ve gelişmiş ülkelerin sağlıklı şehir için *aktif bir şehir politikaları* benimsenerek uygulamalar yapılması gerekmektedir.

Teşekkür

- Çalışmanın hazırlanması için gerekli verileri temin eden Karşıyaka Belediyesine, Karşıyaka Belediyesi Sağlıklı Kentler Koordinatörü Sayın Serdar Sepetçioğlu'na ve şehir plancısı Sayın Ceyda Sarıca'ya emekleri için teşekkür ederim.

Kaynaklar

1. Ataöv, A. ve Osman, S. (2007). Türkiye’de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım. *METU JFA*, 2, 58-82.
2. Başaran, İ. (2007). Sağlıklı Kentler Kavramının Gelişiminde Sağlıklı Kentler Projesi. *D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3) , 207-229.
3. Edwards, P. ve Tsouros, A.D. (2010). Sağlıklı Şehir Aktif Bir Şehirdir. Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, Bursa.
4. İzmir Büyükşehir Belediyesi (2009). *İzmir Kent Sağlık Profili*. İzmir: İBŞB Sağlıklı Kentler Ofisi.
5. Karaman, Z.T. (2009). Participation to the public life and becoming organized at local level in Romani settlements in İzmir. *Land Use Policy*, 26, 308-321.
6. Tekeli, İ. (2009). *Gündelik Yaşam, Yaşam Kalitesi ve Yerellik Yazıları*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
7. Türkoğlu, H. (2010). Sağlıklı Şehir Yaklaşımı. www.skbo.izmir.bel.tr adresinden, 07.01.2011 tarihinde alınmıştır.
8. Türkoğlu, H.D., Bölen, F. ve Marans, R.W. (2008). İstanbul’da yaşam kalitesinin ölçülmesi. *İtü dergisi/a mimarlık, planlama, tasarım*, 7 (2), 103-113.
9. WHO (2008). City Leadership for Health: Summary Evaluation of Phase IV of the WHO European Healthy Cities Network. Editör: Geoff Gren ve Agis Tsouros. Kopenhag: World Health Organization.